

E. A. Saarimaa

E. A. Saarimaa 60-vuotias.

... ioca ei Pufesa langea / se on teudhesinen Mies /
ioca moi mós coco runias Suijila hallita.!

(Jaak. 3: 2, Agricolan UT.)

Toukokuun 13:ntena 1948 täyttää 60 vuotta meikäläisen äidinkielen-
opetuksen nykyisin tunnetuin edustaja, Helsingin tyttönormaalilyseon
suomen kielen yliopettaja Eemil Arvi Saarimaa.

Syntyneenä Varsinais-Suomen Mynämäessä Saarimaa joutui suoritta-
maan koulunkäyntinsä Turun klassillisessa lyseossa, josta hän v. 1907
tuli ylioppilaaksi paremmin arvosanoin kuin tiettävästi kukaan muu
tämän lähes 70 vuotta toimineen oppilaitoksen kasvatti aikaisemmin tai
myöhemmin. Filosofian kandidaatiksi hän valmistui v. 1910, pääaineinaan
suomen kieli, kirjallisuus ja latinan kieli. Jo opintoaikanaan hän oli har-
joittanut kotimaakunnassaan menestyksellisiä kielitieteellisiä ja folkloris-
tisia keräystöitä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran stipendiaattina.
V. 1912 hänellä oli tilaisuus tehdä opettajansa professori E. N. Setälän
seurassa tutkimusmatka liiviläisten keskuuteen ja kerätä siellä mm. tai-
koja ja muuta kansanperinnettä. Viimeksimainittuna vuonna Saarimaa
aloitti oppikoulunopettajan uransa, jolla alalla hän oloissamme ainoa-

laatusella tavalla keskittyi nimenomaan äidinkielen opetukseen. Toimitetaan aluksi kahden pääkaupunkilaisen yksityiskoulun suomenkielenopettajana ja myöhemmin Helsingin 2. tyttökoulun ja sitten normaalilyseon suomen kielen lehtorina hänet v. 1934 nimitettiin nykyiseen yliopettajanvirkaansa. Ammattipätevyyttään ja monipuolista kielitaitoaan yliopettaja Saarimaa on ahkerasti täydentänyt mm. lukuisilla ulkomaanmatkoillaan. Hän on opiskellut paitsi Virossa, jonka maan kielen käytännöllisenkin taidon hän ikäpolvensa siinä suhteessa harvinaisena edustajana hankki jo ylioppilasvuosinaan, ja Skandinavian maissa myös Saksassa, Ranskassa, Itävallassa, Unkarissa, Sveitsissä (siellä mm. tyylintutkijan Ch. Ballyn oppilaana), Englannissa ja Italiassa. Valppaasti seuraten alansa pedagogisia, didaktisia ja filologisia virtauksia johtavissa sivistysmaissa Saarimaa on kyennyt jatkuvasti antamaan elähdyttäviä herätteitä etenkin monille normaalilyseoidemme auskultanttipolville, mutta esitelmätoimintansa ja aikakauslehtikirjoitustensa välityksellä laajemmillekin opettajapiireille maassamme. Erikoisesti ainekirjoituksen opetuksen vapauttaminen harrastustatappavasta kaavamaisuudesta ja oppilaiden ilmaisukeinojen systemaattinen rikastuttaminen ovat olleet hänen aktiivisen mielenkiintonsa kohteina. Koulujen tarpeiksi hän on julkaissut joukon ansiokkaita oppi- ja lukukirjoja, mm. Kalevalan sanaston, kommentaareilla varustetun valikoiman Kantelettaren runoja sekä ennen kaikkea arvokkaan, omiin tutkimuksiinsa perustuvan »Selityksiä Aleksis Kiven teoksiin». Opettajille antoisia ovat myös Saarimaan tutkielmat Kalevalan kielellisestä kauneudesta ja uudemman suomalaisen kansanlyriikan tyylistä.

Laajalti koululaitoksen ulkopuolellekin on ulottunut Saarimaan työskentely käytännöllisen kielenhuoltomme hyväksi. Tälläkin alalla häntä voidaan meillä nykyisin pitää nimekkäimpänä johtomiehenä. Eniten vaikutusta yleiseen kielenkäyttöön lienee ollut hänen suuren levikin saaneella parin viime vuosikymmenen aikana selvitettyjen oikeakielisyyssuunnien kodifikaatiojulkaisullaan, jonka kolmas ja neljäs painos v. 1947 ilmestyivät »Kielenopas»-nimisinä. Kotikielen Seuran aktiiviseen kantajäsenistöön Saarimaa on kuulunut ylioppilasajoistaan lähtien, kauan aikaa sen esimiehistöönkin valittuna, ja Kirjallisuuden Seuran kielivaliokuntaan hän on niinkään toimeliaana jäsenenä kuulunut koko sen olemassaolon ajan (v:sta 1928). Etenkin tämän valiokunnan piirissä hän on laatinut lukuisia teoreettis-käytännöllisiä selvityksiä erilaisista kielenkäyttöprobleemeista. Monia luentosarjoja oikeakielisyydestä Saarimaa on pitänyt Helsingin yliopistossa, Jyväskylän ja Turun kesäyliopistoissa sekä Suomen yleisradiossa. Vähemmän näkyvää mutta sitä pysyvämpää vaikutusta

julkisen kielenkäyttömme tason kohottamiseksi on merkinnyt yliopettaja Saarimaan pitkäaikainen, antaumuksellinen työ suurimman kirjankustantamomme sekä armeijan yleisesikunnan ym. kielentarkastajana. Tämä toiminta ei suinkaan ole rajoittunut vain niin sanoaksemme passiiviseen virheiden oikomiseen, vaan siihen on sisältynyt myös paljon luovaa terminologian kehittelyä, etenkin tietyillä erikoisaloilla (mm. lääketieteessä). Ovatpa jotkut kirjasuomen tavallisetkin sanat hänen käytäntöön saattamiaan, sellaiset kuin *tavoite*, *varuskunta*, *mainos*, *ajoittaa*, *koostua* (viimeksimainittu virosta lainaten saatu).

Yliopettaja Saarimaan puhtaasti tieteellinen tutkimustyö on kohdistunut tyylioppiin ja siinä nimenomaan Aleksis Kiveen, jonka kielen perusteellisin tuntija hän nykyisin lienee. Hyvän käsityksen Saarimaan herkästä tyyliivaistosta ja samalla syvällisistä asiatiedoista alallaan antaa esim. hänen suorastaan tutkimukseksi nimitettävä arvostelunsa Seitsemän veljeksien ruotsinnoksesta (alkuaan ilmestynyt Valvojassa 1920, uudestaan painettu teokseen Kielen ja tyylin alalta 1925). Eräät S:n kirjoitelmat käsittelevät Minna Canthin ja Teuvo Pakkalan tyyliä sekä Raamatun ja antiikin vaikutusta suomen kieleen. On valitettavaa, että hän ei ole opetustyöltään ennättänyt enemmän soveltaa varsinaisen tutkimuksen hyväksi esim. harvinaisen laajaa eri kielten tuntemustaan.

Edustavan läpileikkauskuvan yliopettaja Saarimaan keskeisistä harrastusaloista antavat Virittäjät palstat, joissa hänen nimensä on säännöllisesti esiintynyt jo yli neljän vuosikymmenen ajan, alkaen vuodesta 1907, tähän asti kaikkiaan noin 150 kertaa. Hän on lehdessämme, jonka päätoimittajana hän työskenteli kymmenen vuotta (1927—36) ja jonka toimituskuntaan hän tulee tämän vuosikerran päättyessä kuuluneeksi tasan 40 vuotta, julkaissut havaintoja kansankielestä, tietoja liiviläisten uskomuksista, kirjallisuudenhistoriallisia ja tyyliopillisia tutkielmia, artikkeleja äidinkielenopetuksen eri aloilta, katsauksia koti- ja varsinkin ulkomaiseen tyyliopilliseen, lingvistiseen ja äidinkielen opetusoppia käsittelevään kirjallisuuteen sekä ennen kaikkea kielenviljelyksymyksiä koskevia asiantuntijanlausuntoja ja arvosteluja. Kotikielen Seuralla ja sen aikakauslehdellä, joiden keskeisen harrastusalan hyväksi yliopettaja Saarimaan koko tähänastinen elämäntyö niin hedelmällisenä on koitunut, on näin ollen erityinen syy kiitollisin mielin hieman mainostaa hellittämätöntä yhteisiin tavoitteisiimme pyrkijää ajoittamalla tämän vihon ilmestyminen hänen juhlapäiväänsä.